

POSTANOWIENIE

22 maja 2025 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Marcin Trzebiatowski

na posiedzeniu niejawnym 22 maja 2025 r. w Warszawie

w sprawie z powództwa D. Ł.

przeciwko M. Ł.

o rozwód,

na skutek wystąpienia przez Sąd Okręgowy w Bydgoszczy

postanowieniem z 28 kwietnia 2025 r., X C 805/25,

o oznaczenie sądu właściwego do rozpoznania sprawy,

zwraca akta sprawy Sądowi Okręgowemu w Bydgoszczy.

UZASADNIENIE

D. Ł. wniosła do Sądu Okręgowego w Bydgoszczy pozew o rozwód.

Postanowieniem z 28 kwietnia 2025 r., X C 805/25 Sąd Okręgowy w Bydgoszczy zwrócił się do Sądu Najwyższego o oznaczenie Sądu właściwego miejscowo do rozpoznania sprawy. Rezygnując z zamieszczenia uzasadnienia, jedynie w samej sentencji Sąd Okręgowy, powołując się na art. 45 § 1 k.p.c. jako podstawę postanowienia, wskazał, że (cyt. w oryg.) „obie strony mieszkając [...]”.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 45 k.p.c., jeżeli na podstawie przepisów kodeksu nie można w świetle okoliczności sprawy ustalić właściwości miejscowej, Sąd Najwyższy oznaczy sąd, przed który należy wytoczyć powództwo (§ 1). O oznaczenie sądu,

przed który należy wytoczyć powództwo, występuje sąd, do którego wpłynął pozew (§ 2).

Wymaga zaznaczenia, po pierwsze, że wystąpienie do Sądu Najwyższego na podstawie powołanego przepisu musi być przede wszystkim wolne od braków czy innych wad formalnych. Do takich wad należy m.in. błędne oznaczenie stron postępowania. Tymczasem w komparycji postanowienia Sądu Okręgowego w Bydgoszczy z 28 kwietnia 2025 r., jak i w będącej jego konsekwencją odezwie tego Sądu z 29 kwietnia 2025 r. do Sądu Najwyższego jako pozwany został podany „M. Ł.”, natomiast w świetle pozwu pozwanym jest „M. P.”. Wada ta nie jest możliwa do usunięcia samodzielnie przez Sąd Najwyższy. Nawet w razie uznania jej za wadę, która podlega sprostowaniu na mocy art. 350 k.p.c., nie jest wcale jasne, czy nie zaszły jakiejs okoliczności uzasadniające odmienne od pozwu oznaczenie pozwanego we wspomnianym postanowieniu i odezwie. W każdym razie tylko Sąd wydający to wątpliwe postanowienie władny jest zweryfikować przyczyny podniesionej tu niezgodności i ewentualnie poprawić formalnie to postanowienie. W tym też celu Sąd Najwyższy zwraca temu Sądowi akta sprawy, czyniąc tak tym bardziej, że nawet wtedy, gdyby miało dojść do samego skorygowania nazwiska pozwanego, potrzebna byłaby też nowa treść odezwy tego Sądu do Sądu Najwyższego przy ponownym wystąpieniu o wyznaczenie sądu właściwego.

Po drugie, wystąpienie do Sądu Najwyższego w trybie art. 45 § 1 k.p.c. jest uzasadnione tylko pod warunkiem, że nie można w świetle okoliczności sprawy ustalić właściwości miejscowej sądu, przed który należy wytoczyć powództwo. W sprawach o rozwód właściwość miejscową określa art. 41 k.p.c., który stanowi, że powództwo ze stosunku małżeństwa wytacza się wyłącznie przed sąd, w którego okręgu małżonkowie mieli ostatnie miejsce zamieszkania, jeżeli choć jedno z nich w okręgu tym jeszcze ma miejsce zamieszkania lub zwykłego pobytu. Z braku takiej podstawy, wyłącznie właściwy jest sąd miejsca zamieszkania strony pozwanej, a jeżeli i tej podstawy nie ma - sąd miejsca zamieszkania powoda. A zatem dopiero, jeśli nie jest możliwe ustalenie właściwości miejscowej na podstawie art. 41 k.p.c., zastosowanie może znaleźć art. 45 k.p.c. (np. postanowienie SN z 30 marca 2021 r., V CO 61/21). Przy czym, w takim przypadku muszą być wykazane przyczyny uzasadniające oznaczenie sądu na podstawie art.

45 k.p.c. Przedstawiając wniosek o oznaczenie sądu właściwego w postanowieniu z 28 kwietnia 2025 r., Sąd Okręgowy w Bydgoszczy ograniczył się do sformułowania sentencji z pominięciem uzasadnienia, w którym wskazałby konkretne okoliczności sprawy, sytuację stron, a także przepisy o właściwości miejscowej, które nie pozwalają na ustalenie sądu miejscowo właściwego. Tak sformułowane postanowienie nie pozwala więc na merytoryczną ocenę przedłożonego wniosku. Przedstawienie okoliczności, które świadczyłyby o wystąpieniu stanu rzeczy wypełniającego hipotezę normy wynikającej art. 45 k.p.c. należy do sądu występującego o oznaczenie sądu właściwego, co może nastąpić wyłącznie w uzasadnieniu takiego postanowienia. Sąd Okręgowy w Bydgoszczy nie uzasadnił swojego wystąpienia, a rekonstrukcja takich okoliczności oraz poszukiwanie argumentów uzasadniających oznaczenie sądu właściwego nie należą do Sądu Najwyższego (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z 29 maja 2018 r., III CO 56/18, OSNC-ZD 2019, nr 2, poz. 25; z 1 czerwca 2015 r., III CO 37/15, OSNC 2015, nr 12, poz. 150; z 13 listopada 2007 r., III CO 17/07, nie publ., z 30 września 2020 r., II CO 222/20, nie publ. oraz z 15 października 2021 r., IV CO 162/21).

W nawiązaniu do powyższego braku należy dodać, że w pozwie powódka podała, że obydwie strony (cyt. w oryg.) „od lat zamieszkują na terenach I.”, a ponadto, że „Na terenach [...] swój ośrodek kręgów życiowych mają okolicach miejscowości C. Tym samym [...] dla stron najbliższym będzie Sąd Okręgowy w Bydgoszczy, bowiem znajduje się w okolicy, której strony pochodzą, posiadają tam rodziny oraz przyjeżdżają w te miejsca okresowo gdy nie przebywają [...]”. Z tego też względu powódka zawnioskowała o wystąpienie przez wskazany Sąd do Sądu Najwyższego o wyznaczenie właśnie jego jako właściwego do rozpoznania tej sprawy. W tej sytuacji tym bardziej oczekiwane było od Sądu Okręgowego w Bydgoszczy przedstawienie przyczyn, dla których, w szczególności, nie uznał się on samodzielnie swojej właściwości w rozpoznaniu sprawy o rozwód stron, a zamiast tego wystąpił o wyznaczenie do tego sądu właściwego.

Obydwie w/w wady i braki formalne referowanego postanowienia uniemożliwiają rozpoznanie przez Sąd Najwyższy wniosku Sądu Okręgowego w Bydgoszczy o wyznaczenie w trybie art. 45 § 1 k.p.c. sądu właściwego do

wniesienia w opisanej sprawie pozwu. Dlatego konieczne jest zwrócenie akt sprawy w celu podjęcia stosownej weryfikacji i korekty nazwiska pozwanego oraz w celu uzupełnienia postanowienia o motywy uzasadniające je.

Mając na uwadze przedstawione argumenty Sąd Najwyższy orzekł, jak w sentencji postanowienia.

(M.K.)

[r.g.]